Roskilde Dagblad.

Nr. 159. | Udgaar hver Søgnedag og koster i Roskilde, Set. Jørgensbjerg og Hedegaardene 1 Kr. 50 Øre, Landet 2 Kr. 25 Ø. fjerdingaarlig, deri iberegnet Postpengene. | Tirsdag Aften den 13. Juli 1915. | Bekendtgørelser koster 15 Øre pr. Linie for 1. Gang de indrykkes, 10 Øre pr. Linie for hver af de efterfølgende Gange. | 37. Aargang.

Jens Albrectsen,
Sagfører, cand. jur.,
Skomagergade 8. Telef. 483.

Ved De?

at i

London Herre Magasin

sælges

Prima engelske Regnfrakker

for

17,93

Kr. pr. Stk.

Og en Masse

gode Habitter

for

19,85 Kr.

Det er reelle Varer til billige Priser.

Herse gade **4** Roskilde.

Kødskandalerne.

Vi er ikke i det Krigsaar, der er forløbet, blevet forskaanede for Skandaler. Harmen over den hensynsløse og ærløse Gridskhed, hvormed enkelte Medborgere har søgt at berige sig paa Samfundets Bekostning har ret ofte været almindelig og levende. Men ingen af de Affærer, vi har oplevet, har fremkaldt en saadan Modbydelighed som de stinkende Kødskandaler.

Kødet er dyrt, saa dyrt, at det for længe siden saa godt som er strøget af mange smaa Husholdningers Dagsorden. Efterspørgselen efter Kødvarer og Produkter af Kød er stor, der er rivende Afsætning til Eksport, en udmærket Lejlighed til at tjene Penge for den, der kan skaffe sig et billigt Raamateriale og sælge det dyrt i forarbejdet Stand.

Oppe i Aarhus arbejder man med at opklare en stor og omfattende Kødskandale, i hvilken mange Personer er indblandet i større eller mindre Grad, og blandt disse Personer findes Mænd, hvis Navne hidtil har haft en god Klang. Fristelsen har været stor. Det drejer sig om syge og selvdøde Dyr, hvis Kroppe er forarbejdede til Pølsemad og røgede Sager. Nu kommer Slagteren i Støvring ved Aalborg, der har drevet en stor og glimrende Forretning af denne Art. Det drejer sig om store Mængder af stinkende Sager, der er solgt som dyr Menneskeføde omkring i Landet — og maaske eksporterede.

Man spørger straks: Hvor er Kontrollen henne? Man søger i Købstæderne at værge sig mod samvittighedsløs Spekulation i usunde Sager ved Kontrolforanstaltninger og blaat Stempel, men al Kontrol synes at glippe overfor denne rædselsfulde Pølsetrafik. Og Politiet har bestemt, hvor meget Mel, der maa komme i Pølserne, og hvordan der skal kontrolleres og plomberes og ses efter. Men Politiet kan ikke være alle Vegne. Det forstaar man nu og der breder sig Uhygge og Utrygghed overfor de Ting fra Slagterens Butik, der sættes paa vore Borde.

Disse Affærer maa være pinlige for den hæderlige Slagter, der samvittighedsfuldt sørger for at holde de forraadnede Sager borte fra sin Pølsefabrik og ikke nedlader sig til at købe Aadsler. De maa være pinlige, fordi de skaber Utrygghed og Mistillid. Vi har jo set, at et godt Navn kan dække over uhumske Forretninger.

Det vilde være heldigt, om det store Tal af hæderligere Slagtere selv vilde holde Justits og hjælpe til med Udryddelsen af de Aadselgribbe, der er sorte Pletter paa deres Stand. Det er naturligvis ikke let at gennemføre, men hvem er bedre egnet til at føre Kontrol og være Politiet en nyttig Hjælper end den hæderlige Fagmand, der vil hævde sin Stands Ære.

Disse Afsløringer, vi nu er Vidne til, blotter ubarmhjærtigt stinkende Kroge i vort Forretningsliv, og det vil være et stærkt og almindeligt Ønske, at Politiet i disse Sager maa have Magt og Myndighed til at slaa til, haardt og uden Skaansel.

Naar Kidde digter.

I „Bogvennen" skildrer Fru Ehrencron-Kidde sin Mand, naar han sidder ved Skrivebordet og digter. Fruen skriver bl. a.:

Det kan hænde, at den (Digterens Nakke) i lange Stunder ad Gangen forholder sig i en næsten fuldkommen urørlig, vandret og arbejdsom Stilling over Papiret.

Men pludselig kan der i al denne Ro gaa som et Puft over hans Haar, lig Vinden, der fuser gennem Græsset, og det aner mig, at en Storm om lidt vil afløse den lange Medbør.

Jeg iagttager Fænomenet ufravendt — og se! Jeg har Ret. Nakken reiser sig — hans Briller klirrer — hans Hovedhaar staar paa Skaft, som om nogen holdt en Magnet eller en Stump Rav til dem — hans Aandedræt bliver pludselig hørligt og hektigere og hektigere, indtil det forekommer mig, som arbejdede en Dampmaskine paa et ufynligt Sted i Værelset. Jo, jeg er endogsaa vis paa i saadanne Øjeblikke at have hørt ham sukke som under Vægten af noget alt for tungt.

Heldigvis kan det ogsaa hænde efter en saadan næsten ubevægelig Stilhed, at jeg ser Nakken lægge sig langsomt, men sejrrigt og sikker tilbage over Frakkekraven, mens jeg synes at læse af hans Haar, som af Bogstaver: „Godt brølet, lille Løve! Nu staar der, hvad der skal. Punktum."

*

Han gjorde Sønnen arveløs.

En københavnsk Tømrer, der er kendt for sit Lune og sin Slagfærdighed — lad os kalde ham Hansen — var en stadig Stamgæst i en af de smaa Restaurationer ved Nørrebrogade, hvor han var til megen Fornøjelse for de øvrige Gæster. Finanserne var smaa, ikke mindst fordi Tørsten særlig plagede ham efter Fyraften, og det var bleven til en Gæld til Restauratøren, Jensen, i Stamkafeen paa lige ved 30 Kr. Og fra den Tid undlod Hansens Besøg i Kafeen, og naar han passerede forbi paa sin Vej, forraadte ikke den fjerneste Skelen til det fordums kære Sted, at det rummede føde og nu bitre Minder.

Men Jensen savnede sin Stamgæst og de vante Gæster ligeledes. Og en Dag, da Hansen med loftet Hoved passerer forbi Kafeen, styrter Værten ud paa Gaden og raaber:

— Hansen! Hansen!

Men Hansen hører ikke godt med den Vind. Værten løber efter ham og lægger sin Haand paa Hansens Skulder:

— Kom dog ind og lad os snakke om Sagerne.

Fristelsen var for stor for Hansen. Han gik med.

Da de kom ind i Restaurationen sagde Værten:

— Herregud, Hansen, det er jo kun 30 Kr. Og lad os faa sige, at jeg slaar det halve af Gælden.

— Vel, sagde Hansen, du er en Hædersmand, og jeg vil ikke staa tilbage for dig — saa kutter jeg det andet halve.

— — —

Samme Hansen har bl. a. en Søn, Peter, der en Dag havde mulet en fin Herres Søn i Kvarteret. Herren indfinder sig hos Hansen og forlanger Peter afstraffet i sin Nærværelse. Nu er Hansen stolt af Peter, og saadan en Søn af en Kapitalistfnude kunde vel nok have fortjent en Dragt Klø.

Men Retfærdigheden skulde ske Fyldest. Og med Tordenrøst runger Hansens:

— Peter! ud fra det faltige Hjems Dør.

Synderen kommer og tilstaar under en tilpas Mængde Undskyldninger sin Brøde.

Saa tog Hansen til Mæle:

— Denne ærede Herre, hvis Søn du har kløet, har forlangt dig afstraffet i sin Nærværelse. Saa det vil jeg sige dig, Peter, at fra i Dag af har jeg gjort dig arveløs.

— — Herren var ved at sprække af Latter, da han for ud fra alle Herlighederne, som Peter var gjort arveløs for.

*

Fyrst Bismarck.

Som bekendt var Bismarck prøjsisk Ambassadør ved Napoleon den Tredies Hof, for han blev Wilhelm den Andens Kansler. Det fortælles, at han her bevægede sig meget intimt blandt Damerne ved Kejserinde Eugenies Hof, og Madame de Marimee, som ogsaa kom meget paa Slottet, havde bemærket, at der var ey, hvis Selskab han særlig satte Pris paa og meget ofte talte med. Hun besluttede da at spille denne Dame et Puds; hun indviede Kejserinden og en Fru de Lourmel i Planen, der vandt stormende Bifald og blev iværksat paa følgende Maade: Først tegnede hun meget nøjagtigt Bismarck og lod efter dette Portræt forarbejde et Hoved af den store Statsmand. Hovedet blev meget lig og umaadelig livagtigt. Med Assistance af Kejserinden og Fru de Lourmel lavede hun derefter en legemstor Dukke, der med det kunstige Hoved, fuldstændig som en Bismarck Nr. 2, blev anbragt i omtalte Dames Værelse paa et beleiligt Tidspunkt. Spøgen vakte stor Jubel, da Damen kom hjem; men det morsomste ved det hele var, at en lille Kammerpige, som i Mellemtiden havde været inde i Værelset, rødmende var flygtet sin Vej; hun troede nemlig, at det virkelig var Bismarck, hun havde set i Damens Værelse.

Vore sorte Landsmænd.

Dansk-Vestindianeren Hamilton Jackson taler i Roskilde.

Et interessant Møde.

Henry George-Foreningen havde i Aftes arrangeret et Møde i Højskolehjemmet med „Vor sorte Landsmand", Hr. Hamilton Jackson fra St. Croix, som Taler. Der blev fuldt Hus.

Det er vistnok første Gang, at en Neger fra dansk Vestindien har vovet Rejsen til Danmark for at tale sin og sine Racefællers Sag, og den sorte Befolkning paa de dansk-vestindiske Øer har ikke faaet sig nogen ringe Talsmand. Hr. Jackson vandt i hvert Fald i Aftes Forsamlingen for sig, og saaledes er det gaaet paa alle de Møder omkring i Landet, han har deltaget i. De, der overværede Mødet i Aftes, fik i hvert Fald den Følelse, at det vestindiske Spørgsmaal nu rykker os ind paa Livet — det har hidtil ligget saa fjernt — og endvidere en Fornemmelse af, at de Opgaver, der her melder sig, bliver alt andet end lette, naar vi skal til at dele Sol og Vind lige mellem Sorte og Hvide paa St. Croix.

Hr. Jacksons Foredrag var kort og klart. Det blev holdt paa Engelsk og oversat Stykke for Stykke af Hr. Højskolelærer Vedel.

Hr. Vedel bød velkommen og udtalte bl. a.:

— Der er jo ingen Tvivl om, at efter at Forfatningsspørgsmaalet er ført til Ende, vil de økonomiske Spørgsmaal træde frem i første Linje, og deriblandt Jordspørgsmaalet mere end noget andet.

Det Krav, Hr. Hamilton Jackson er Talsmand for, er netop Jordspørgsmaalet, Kravet om Negrenes Adgang til at faa Jord. Det vestindiske Spørgsmaal har været levende i mange Aar, men i Løbet af det sidste halve Aar er det blevet brændende.

I Berlingske Tidende for 23. April skrev tidligere Guvernør i Vestindien, nu Formand for Landsoverskatteraadet, Hiort-Lorenzen, en Artikel, i hvilken han skarpt og skaanselsløst blottede Manglerne ved vort vestindiske Styre. Der er fra dansk Side ofret mange Penge paa at ophjælpe disse Øer, men man har ikke grebet til det eneste Middel, der kan skaffe Negrene bedre Kaar, genoprette Familielivet og skabe sundere Tilstande, nemlig dette at give dem Adgang til at dyrke Jorden for egen Regning og skabe selvstændige Hjem. Man har ikke villet lytte til de indsødtes Krav herom. Der er nogle Plantere, der stadig har forstaaet at skabe nogenlunde gode Forhold for deres sorte Arbejdere og derfor er afholdte af disse, men i det store og hele er Forholdene paa St. Croix nu som de var i Irland og Frankrig før Revolutionen. Enkelte danske Rigsdagsmænd har taget sig energisk af Sagen, saaledes Dr. Moltesen, der hævder, at Jordudstykningen paa St. Croix skal gennemføres trods Embedsstandens og Planternes Modstand.

For dette brændende Spørgsmaal er Hr. Hamilton Jackson et levende Udtryk. Han er udsendt af sine Landsmænd for at fremsætte deres Krav for den danske Regering, og flere af de Mænd, der staar bag ved hans Udsendelse, er siden valgt af Regeringen til Medlemmer af Kolonialraadet.

Derefter fik

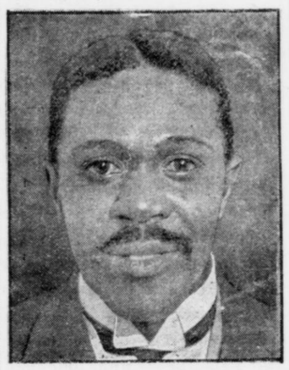

Hr. Hamilton Jackson

Ordet:

— Naar jeg ser de mange Ansigter, er jeg ikke i Tvivl om, at de fleste er kommen for at se den sorte Mand og høre ham tale. Men jeg haaber, at de ogsaa vil høre paa, hvad jeg har at sige, om Tilstandene paa de vestindiske Øer.

Øernes Historie.

Øerne købtes af den danske Stat i Aaret 1733, og man indbød Plantere fra de engelske Øer til at nedsætte sig der. Planterne kom og fik hver 150 Acres eller ca. 100 Tdr. Ld., og her levede de med deres sorte Slaver. Saaledes gik det til, at Sproget blev Engelsk og derfor er det, at jeg maa tale Engelsk til dem i Aften. I 1801 tog England Øerne, afstod dem atter, men tog dem igen og beholdt dem til 1815. I denne Periode fik det engelske Sprog endnu fastere Fod. Siden hørte Øerne til Danmark gennem 100 Aar.

I Løbet af disse 100 Aar fandt der to Oprør Sted, i 1848 og 1878. Der har gaaet mange usande Historier om disse Oprør. Man siger, at de er Pletter paa den sorte Befolknings Karakter, og man hævder, at Negerbefolkningen er oprørsk og uregerlig. Det er ikke rigtigt. Man kan derimod sige, at Befolkningen har Tilbøjelighed for Demonstrationer og giver sine Følelser kraftige og lidenskabelige Udtryk.

Oprøret i 1848 var Slavernes Frihedskamp. Men hvilket Folk i Europa har ikke maattet rejse sig mod sine Undertrykkere.

Oprøret i 1878 var simpelthen en Strike for højere Løn, og saadanne Kampe er vi jo Vidne til overalt i Verden.

Under det første Oprør, der førte til, at Slaveriet afskaffedes, tog den danske Guvernør v. Scholten sig af Negrenes Sag. Han paadrog sig derved den hvide Befolknings Had i den Grad, at han maatte forlade sin Post. De sorte i dansk Vestindien holder endnu hans Minde i Ære.

Negrenes Arbejdsvilkaar.

St. Croix er delt i Plantager, der er paa Kapitalisternes Hænder, deriblandt skotske og irske Plantere. Negrene har ingen Part i Jorden og kan ikke faa Jord. De er henvist til at søge Arbejde i Plantagerne, i Byerne eller ogsaa udvandre. Ved hver Plantage paa St. Croix ligger en Række lave Huse, hver med to Rum. Saa De disse Huse og disse Rum, vilde De ikke tro, at det var menneskelige Boliger, men Stalde. I disse snevre Rum lever Mand og Kone og Børn, og enhver kan tænke sig, hvilke Tilstande der maa herske. Hvorledes skal det blive muligt under saadanne Forhold at opdrage Børn til en virkelig moralsk Opfattelse af Livet.

Negrene maa arbejde fra 6—6 med 1 Times Middag. Herfor betales en Dagløn, der i danske Penge udgør fra 70 Øre til 1 Kr. Hvorledes skal det Liv blive? Er det underligt, at Børnedødeligheden er forurolig ende høj?

Koloniraadet.

Koloniraadet bestaar af 18 Medlemmer, af hvilke de 13 vælges af Befolkningen og 5 af den danske Regering som Repræsentanter for dem, der ikke kan faa Valgret. For at have Valgret skal man have en Aarsindtægt af mindst 1500 Frcs. De vil da forstaa, hvorledes det gaar til, at af en Befolkning paa 15,500 Mennesker har kun 200 Valgret. Af disse 15,500 er de 13,000 sorte. Planterne stiller Kandidater op og giver de af deres Arbejdere, der har Valgret, Anvisning paa at stemme paa dem. Og Arbejderen maa gøre det, ellers risikerer han sin Plads. Vi er saaledes afskaarne fra at komme til Orde i Koloniraadet. Ingen hører os.

Hospitalet i Christiansfed.

Fire Patienter i hver Seng.

Hospitalsvæsenet og Sundhedsvæsenet lider af frygtelige Mangler. Jeg har paavist det og kritiseret det, og det er ogsaa lykkedes at rette lidt paa det.

Vi har et Hospital i Christiansfed, der er saa overfyldt, at man anbringer fire Patienter i én Seng. Nogle af dem dør i Løbet af Natten, og ofte hænder det, at en Patient falder ud af Sengen. Er Patienten saa fattig, at han mangler Klæder, og det er hændt, begraves han nøgen, hvis ingen vil give noget til at svøbe Liget i.

Rekonvalescenterne sættes til Arbejde, og lystrer de ikke, straffes de med Pisk eller Fængsel. Hvor i Verden ser man Pisk og Fængsel i Forbindelse med et Hospital! Vort Sanitetsvæsen maa forbedres.

Jeg vil ikke tale om Grusomhederne. De er ikke behagelige at høre, og jeg føler Ubehag ved at dvæle ved dem. Dem vil vi glemme.

Det første af vore Reformkrav gaar ud paa, at Folket skal have Jorden. Det har været mig en stor Glæde at se de danske Husmandsbrug, og hvad jeg kan fortælle derom, naar jeg kommer hjem, vil vække Forbavselse.

Planterne maa paa en eller anden Maade bringes til at udstykke Jorden. Det kan ske ved en Jordværdiskat, der tvinger dem til at udstykke og tvinger dem til at søge de bedste Dyrkningsmaader.

Vi vil have Stemmeret for hver 25-aarig Mand og have Del i Styrelsen.

Vi ønsker at sende vore unge Mænd og Kvinder til Danmark, for at de her kan faa en højere Undervisning og Opdragelse.

Jeg er en dansk Mand

og maa tale til Dem paa Engelsk. Til Danmark kender vi jo ikke stort andet end det danske Flag. Vi ønsker, at dansk Kultur skal være den herskende paa de dansk-vestindiske Øer, og vi ønsker absolut at høre til Danmark, og netop fordi vi ønsker det, er det os magtpaaliggende at træde i direkte Forhold til dansk Sprog og dansk Kultur (Hør!). Jeg haaber, at mit Arbejde her maa bevirke en Forandring til det bedre.

Den 22. Juli gaar jeg tilbage til Vestindien, og jeg haaber — senest i Løbet af tre Aar — at komme her igen, og da haaber jeg at være i Stand til at tale til Dem i det danske Sprog.

Og jeg beder enhver af dem, der er her til Stede, og som har Stemmeret, om at støtte mig i Bestræbelserne for bedre Forhold paa de vestindiske Øer!

Long live the danish people! Long live Dannebrog! (Længe leve det danske Folk, længe leve Dannebrog!) — (Stort Bifald).

Vedel: Vi har nu hørt Hr. Hamilton Jacksons korte, klare Fremstilling af Hovedsynspunktet for Reformarbejdet. Og Hovedsynspunktet er det samme som overalt i Verden: Jorden for Folket. Jeg haaber, at Hamilton Jacksons Haab vil gaa i Opfyldelse.

Bort med Spiritus og Tobak.

Hamilton Jackson tager atter Ordet, synlig bevæget. Jeg har faaet det Indtryk, at der virkelig i det danske Folk er Vilje til at hjælpe os, og mine Folk der hjemme vil med største Forundring høre om den Velvilje, jeg har mødt. Her er Børn til Stede. Jeg er gammel Skolemester. Og jeg vil sige dem, jeg altid siger til Forældre: Hold Børnene borte fra Spiritus og Tobak og fra slet Selskab. Jeg besøgte en Mand, der viste mig sine Køer og sine Heste. Saa spurgte jeg: Har du Børn. Ja, seks! Hvor er de? Det ved jeg ikke, de løber nok ude paa Engen. Den Mand begik en Fejl. Man skal altid vide, hvor Børnene er, vide Besked med dem og tænke paa dem.

Højskolelærer Vedel sluttede med et Danmark leve! (Hurra!)

Dagens Debat.

Fru Gyrithe Lemche toner Venstreflag.

Ved Fællesspisningen efter Himmelbjerg-Festen komplimenterede Folketingsm. Slebsager „Venstres Ungdom" for dens politiske Rummelighed.

Fru Gyrithe Lemche udtalte: Der er sagt, at vi Kvinder ikke skal danne et Kvinde-Parti, men melde os til de bestaaende politiske Partier. Det vil bero paa, hvordan Partierne vil se paa Kvindernes politiske Virksomhed i Fremtiden. Venstre har været det Parti, der har vist sig at være mest rummeligt overfor Kvinderne. Det gennemførte Kvindernes kommunale Valgret og vilde ogsaa have været det Parti, der gennemførte Kvindernes politiske Valgret, hvis ikke de politiske Forhold havde ændret sig. Fruen bad Slebsager tage en Hilsen med til Venstres Rigsdagsmænd og bede dem vise samme Rummelighed overfor Kvinderne som overfor „V. U.".

Slebsager udtalte som Svar herpaa, at Venstre vilde føre sin Politik paa en saadan Maade, at der ikke vilde blive nogen som helst Anledning til Dannelsen af et særligt Kvindeparti.

Den katolske Højskole fra København

som Gæst paa Roskilde Højskole

Det var en Begivenhed, der blev set frem til med forventningsfuld Glæde af alle de indbudne. Ikke blot skulde man nyde en Sommerdag ved Roskilde Fjord og se Roskilde Højskole, snart en af Landets mest kendte, skabt af en Mand med et Slægtsnavn, der har saa god en Klang som det Bredsdorffske, men det var meget mere, der forestod.

Det, som man skulde opleve, var, at de to Højskoler, staaende paa den fælles nationale Grund, ogsaa skulde erkende, at de i det allerdybeste af deres Stræben staar paa fælles aandelig Grund. At denne Erkendelse kom til at træde saa klart frem, fyldes Forstander Bredsdorffs levende og gribende Foredrag om Grundtvigs store Tanke: Ungdomsskolen.

Foredraget begyndte med et lille Stykke af Roskilde Højskoles Biografi, nemlig en Redegørelse for dens Tilbliven. Taleren skildrede en græsk Gæsts Forbavselse ved at høre samme Redegørelse. Det var Redaktøren for Bladet „Akropolis", der havde besøgt Højskolen forleden Aar. Da han havde hørt om danske Bønders Redebonhed til uden særlig Garanti for deres Penge, uden personlig Indflydelse paa disses Anvendelse, at sætte baade ti og tredive Tusind Kroner i at starte en Højskole, saa erklærede han, at det kunde han lige saa godt lade være med at skrive i sit Blad, for det vilde hans Landsmænd simpelthen sige var Løgn.

Men hvad var det da, forsatte Taleren, som kunde bevæge danske Bønder til at gøre saa stor og saa villig en Indsats for et ideelt Formaal? Det var Folkehøvdingen Grundtvigs Ungdomstanke. For til Bunds at forstaa denne maatte man kende Grundtvigs personlige Livsudvikling. Men det Udsyn, Taleren gav over hans i det danske Folk levende Værk, kaldte paa enhver Tilhørers varme Sympati. Som Barnetiden har sine Krav — og at nægte dem deres Ret er en Voldshandling mod Barnet — saaledes har Ungdomstiden sine Længsler. Saa mangt et Menneske, der ser tilbage paa Ungdommens Aar, føler sig skuffet. De bragte ikke de længselsfuldt ventede store Oplevelser, man kom saa hurtigt ind i Fagets Baas, blev afstumpet og tilsidesat. Livet mistede sin Tiltrækning og Interesse for en; man kendte det altsammen. Grunden til denne Livsledes søgte Grundtvig i den Kendsgerning, at de allerfleste Mennesker slet ikke kendte den uendelige Verden i deres eget Indre. Menneskets Sjæl, det største og skønneste Gud har skabt, har, fordi den er skabt i hans Billede, som selv er uendelig, noget af Uendeligheden ved sig. Den er som en vidunderlig tusindstrenget Harpe, og det gælder for Mennesket at faa disse Strenge til at tone. Alle kommer de vel ikke til at give den Musik, de skal, før en Gang i Himlens Sale, men Spørgsmaalet er, om de da kan komme til at tone, hvis man slet ikke kommer til at spille paa dem her paa Jorden. Jo flere Strenge vi faar taget i Brug, jo bedre. Det, der var og er Grundtvigs Højskoletanke, er at vække den unge Mand og den unge

Kvindernes Kamp mod Krigen.

Af Jane Addams Tale ved Kvindefredskongressen i Haag.

Jane Addams er en højt agtet amerikansk Forfatterinde og Forkæmperinde for sociale Reformer. Hun var anmodet om at være Kongressens Præsident, et Hverv, som hun udførte med største Dygtighed og Takt. Det var noget af det største ved denne Kongres, at tyske og engelske, italienske og amerikanske Kvinder, ja, Kvinder fra mange andre Lande, nogle med deres Sympatier for de allierede, andre med Sympati for Centralmagterne, kunde diskutere med hinanden i 4 a 5 Dage i mange af Dagens Timer og kunde holde Foredrag for hinanden, uden at der nogen Sinde hørtes eet Ord, der kunde saare den andens Følelse.

Jane Addams sagde i sin Præsidenttale blandt andet følgende:

„Det er 30 Aar, siden jeg første Gang kom til denne smukke By (Haag), akkurat 15 Aar før den internationale Fredsorganisation, der nu har sit Sæde her, blev grundlagt. Naar jeg tænker tilbage paa denne Begyndelse paa et internationalt Fredsarbejde, spørger jeg: Hvem ved, om ikke alle disse unge Kvinder, der sidder omkring mig her paa Tribunen, en Gang vil opleve at se den Fuldstændiggørelse af en international Organisation, som vil gøre Krig umulig.

Disse absolut unødvendige Konflikter mellem Internationalisme og Patriotisme oprører os i vort Sind. Disse to store Følelser burde aldrig ophidses imod hinanden. Interessefællesskabet mellem al Verdens Nationer er nu paa Handelens, paa Videnskabernes og paa Kunstens Omraade saa stort, at Verden tydeligere end nogen Sinde før maa kunne forstaa, hvad Krig betyder ikke blot for Soldaterne selv, men for Kvinder og Børn og for al Civilisation.

Vor Protest mod Krigen kan man kalde betydningsløs, men Verdensudviklingen bliver dog altid præget af den moralske Energi, som Enkeltmand og Kvinde lægger ind i Arbejdet for det almene Vel.

Nederlandenes Grotius, Tyskernes Kant, Russernes Tolstoj og mange andre store Mænd og Kvinder har hver i sin Tid arbejdet mod Krigenes voldelige Afgørelse af internationale Konflikter og for international fredelig Forhandling mellem Landene. Man har kaldt disse Mennesker Drømmere eller Krystere, men deres Kamp for en menneskeligere Afgørelse af mellemfolkelige Stridigheder har vundet flere og flere Tilhængere.

Vi er kommen hertil fra krigsførende og fra neutrale Lande i et Antal af omkring 1500, og vi repræsenterer Tusinder af Kvinder. Vi var nemlig, selv paa en Tid, hvor Internationalismen syntes tilintetgjort, beslægtede af en stærk og inderlig Overbevisning om, at Kvindernes Solidaritetsfølelse kunde opretholdes, og at vi — trods Krig og Ophidselse til Had — kunde arbejde sammen for at bidrage saa meget eller faa lidt, vi formaar, i Retning af at standse denne Krig og for at være med i Arbejdet for at skabe Tilstande, der i Fremtiden kan forhindre en Gentagelse af al Krigsførelse.

Vi indser, at vor Protest mod Krigen maaske betyder saa uendelig lidt. Men vi er kommen sammen for i Alvor og med vort Sind opfyldt af den dybeste Sorg over Krigens Rædsler og Byrder at yde vort Bidrag til at skabe Forstaaelse af, hvor nødvendigt det er, at Krig erstattes af mellemfolkelig Forhandling og Voldgift. Internationalisme er lige saa lidt i Strid med Patriotisme, som Nationalitetsfølelse er i Strid med Familiefølelse.

Det er muligt, at Agitationen og Arbejdet for at skabe Organisationer, der kan sikre Verdensfreden, hidtil for meget er præget af Mændenes Karakter og deres Maade at afgøre Stridigheder paa og ikke af den primitive menneskelige Moderfølelse og Trang til at beskytte de hjælpeløse, som Kvinderne er beslægtede af. Og dog er disse rent menneskelige og almene Følelser af større Betydning end „Krigsteknik" og „Diplomati".

Man fortæller os, at saarede Soldater, der ligger hjælpeløse paa Valpladserne, utaalelig kalder paa deres Mor, og at de, der naar at komme paa Lazaretterne, siger til deres Sygeplejerske: „Vi formaar ikke at gøre andet for os selv end at drage tilbage til Skyttegravene. Kan Kvinderne ikke gøre noget for os? Er de kun hjælpsomme mod os, naar vi er saarede?"

Skal Mændene, naar disse grufulde Krigstider er forbi, anklage Kvinderne, fordi de intet har gjort for at standse denne rædselsfulde Ødelæggelse af Menneskeliv!

Dette kan Mændene ikke gøre! Protest efter Protest har lydt fra Enkeltkvinder og fra Kvindeorganisationer, siden Krigen udbrød til nu.

Der er gjort Forsøg hos forskellige Landes Regeringer for at faa disse til at forsøge Mægling mellem de krigsførende Magter. Der er peget paa Veje og Midler, man i Fremtiden maa slaa ind paa, for at forhindre de stadig raadende Krigstilstande.

Og det er min Overbevisning, at er Kvinderne først en Gang vakt til Forstaaelse af, hvor unmenneskeligt det er at afgøre mellemfolkelige Stridigheder gennem Krig, da vil de, selv i de mest haabløse Tider, arbejde mod Freden, selv om Krigstummelen overdøver deres Raab.

Kvindefredskongressen i Haag gav de kæmpende Styrke og Mod til at arbejde med Haab imod de tunge Kærdsgerninger.

Louise Nørlund.